

การทารุณกรรมเด็ก

CHILD ABUSE

นายแพทย์ตรีศักดิ์ ลีรัตนเรขา ... จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

การทารุณกรรมเด็กเป็นปัญหาสังคมและสาธารณสุขที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยการทารุณกรรมเด็กสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย การทำร้ายทางจิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศ และการละเลยทอดทิ้ง

บทความนี้ มีเนื้อหาครอบคลุมถึง ความหมาย สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางป้องกันการทารุณกรรมเด็ก รวมถึง บทบาทของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในการคุ้มครองเด็ก เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของเด็กในสังคม

บทนำ

เด็กถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศ การส่งเสริมให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตาม ปัญหาการทารุณกรรมเด็กยังคงพบได้ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย องค์การอนามัยโลกระบุว่า เด็กจำนวนมากต้องเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิตในระยะยาว

การทารุณกรรมเด็กเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิเด็กและส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กโดยตรง ทั้งในด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ความสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการดำรงชีวิตในอนาคต ปัญหาที่จริงไม่ใช่เพียงปัญหาภายในครอบครัว แต่เป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนของสังคมต้องร่วมกันแก้ไข

ความหมาย

การทารุณกรรมเด็ก (Child Abuse) หมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่ส่งผลให้เด็กได้รับอันตรายทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ หรือพัฒนาการ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่

1. การทำร้ายร่างกาย (Physical Abuse)

หมายถึง การใช้ความรุนแรงต่อร่างกายเด็ก เช่น การตี ตะ แผล หรือทำให้เกิดบาดเจ็บ และอันตรายต่อร่างกาย

2. การทำร้ายทางจิตใจ (Emotional Abuse)

หมายถึง การทำร้ายทางจิตใจเด็กเป็นประจำ จนทำให้มีโอกาสเกิดผลเสียต่อพัฒนาการทางอารมณ์ หรืออันตรายต่อจิตใจของเด็ก เช่น ไม่ยอมรับเด็ก ไม่ตอบสนองความต้องการทางจิตใจของเด็ก ดุด่าหรือเหยียดหยามเด็ก ชมเชยให้เด็กหวาดกลัว หรือปฏิเสธความรักและการยอมรับ

3. การล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Abuse)

หมายถึง การกระทำทางเพศต่อเด็ก หรือการให้เด็กร่วมกิจกรรมทางเพศเพื่อสนองความพึงพอใจทางเพศของผู้กระทำ โดยที่เด็กไม่เข้าใจ ไม่สามารถให้ความยินยอม หรือยังไม่มีความพร้อมที่จะให้ความยินยอม

4. การละเลยทอดทิ้ง (Neglect)

หมายถึง การไม่ดูแลเอาใจใส่ให้เด็กได้รับสิ่งที่จำเป็นตามความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล การศึกษา และความปลอดภัย จนทำให้เกิดหรือมีโอกาสเกิดอันตราย ต่อร่างกายจิตใจ หรือพัฒนาการของเด็ก

สาเหตุ

ปัจจัยที่นำไปสู่การทารุณกรรมเด็กสามารถเกิดได้จากหลายด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านครอบครัว

ครอบครัวที่มีปัญหาความขัดแย้ง ความรุนแรง หรือการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม มีแนวโน้มเกิดการทำร้ายเด็กสูง

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ความยากจน การว่างงาน และภาระทางการเงิน อาจเพิ่มความเครียดให้ผู้ปกครองจนเกิดพฤติกรรมรุนแรงต่อเด็ก

3. ปัจจัยทางสังคม

สภาพแวดล้อมที่มีความรุนแรง การขาดการสนับสนุนจากชุมชน และค่านิยมที่ยอมรับการลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยง

4. ปัจจัยด้านสุขภาพจิตของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองที่มีปัญหาสุขภาพจิตหรือใช้สารเสพติด อาจขาดความสามารถในการดูแลเด็กอย่างเหมาะสม

5. ปัจจัยจากตัวเด็ก

เด็กที่มีความผิดปกติทางกาย บกพร่องสติปัญญา หรือมีปัญหาพฤติกรรม เช่น เลี้ยงยาก ชนมาก ก็มีแนวโน้มที่จะถูกทารุณกรรมในด้านต่าง ๆ ได้มากขึ้น

ผู้ที่ทารุณกรรมเด็กมักมีประวัติเคยถูกทารุณกรรมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศมาก่อนในวัยเด็ก นอกจากนี้เด็กที่ถูกทารุณกรรมยังมีแนวโน้มที่จะไปทำร้ายคนอื่น ๆ ในตอนที่โตเป็นผู้ใหญ่

ดังนั้นแล้วการหยุดยั้งวงจรความรุนแรงที่เกิดจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก การป้องกันเด็กจากการโดนทารุณกรรมนั้น ควรเริ่มให้เร็วที่สุด

ผลกระทบ

1. ผลกระทบด้านร่างกาย

เด็กอาจได้รับบาดเจ็บ พิการ หรือเสียชีวิตจากการถูกทำร้าย

2. ผลกระทบด้านจิตใจและอารมณ์

เด็กที่ถูกทารุณกรรมมักมีภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล ขาดความมั่นใจ และเกิดปัญหาทางอารมณ์

3. ผลกระทบด้านพฤติกรรม

อาจมีพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้สารเสพติด หรือมีแนวโน้มก่ออาชญากรรมในอนาคต

4. ผลกระทบระยะยาว

การทารุณกรรมในวัยเด็กสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตเรื้อรัง และความยากลำบากในการสร้างความสัมพันธ์ในวัยผู้ใหญ่

การทารุณกรรมหลายประเภท และหลายครั้งซ้ำ ๆ ต่อเนื่องเป็นเวลานาน มีความเสี่ยงต่อการทารุณกรรมที่รุนแรงขึ้น และส่งผลกระทบต่อจิตใจเพิ่มขึ้น

การทารุณกรรมเด็ก มีส่วนสำคัญต่ออัตราการเสียชีวิตและการเจ็บป่วยของเด็ก และมีผลกระทบระยะยาวต่อสุขภาพจิต การใช้ยาเสพติดและแอลกอฮอล์ในทางที่ผิด พฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยง โรควิตกกังวล พฤติกรรมทางอาชญากรรม ซึ่งยังคงอยู่จนถึงวัยผู้ใหญ่ อาจมีภาวะทางจิตเวชร่วมด้วย อาทิ ซึมเศร้า การติดสารเสพติด โรค PTSD

การละเลยทอดทิ้ง สามารถสร้างความเสียหายไม่น้อยไปกว่าการทำร้ายร่างกาย การทำร้ายจิตใจ หรือการล่วงละเมิดทางเพศในระยะยาว

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา

1. การส่งเสริมบทบาทครอบครัว

ครอบครัวควรสร้างความรัก ความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดี และใช้วิธีการเลี้ยงดูเชิงบวกแทนการใช้ความรุนแรง โดยผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือมีเวลาคุณภาพให้กันละกัน

2. การให้ความรู้แก่สังคม

ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิเด็ก และผลกระทบของความรุนแรงต่อเด็ก

3. การเฝ้าระวังในโรงเรียนและชุมชน

ครู บุคลากรทางการศึกษา และชุมชนควรมีบทบาทในการสังเกตและแจ้งเหตุเมื่อพบเด็กที่เสี่ยงต่อการทารุณกรรม

4. การบังคับใช้กฎหมาย

ภาครัฐควรมีมาตรการคุ้มครองเด็กที่เข้มงวด และให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่ได้รับผลกระทบอย่างเหมาะสม กฎหมายสำคัญคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

หากพบเห็นการทารุณกรรมเด็ก สามารถเข้าไปแจ้งความ แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก หรือแจ้งศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300

บทสรุป

การทารุณกรรมเด็กเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ครอบครัว และสังคมโดยรวม การป้องกันปัญหานี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และภาครัฐ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อพัฒนาการของเด็ก

การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็ก การเลี้ยงดูเชิงบวก และการเฝ้าระวังปัญหาอย่างต่อเนื่อง จะช่วยลดความรุนแรงและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2568). รายงานสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปีงบประมาณ 2568 ไตรมาส 1. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กรมสุขภาพจิต. (2564). คู่มือการดูแลช่วยเหลือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง. กระทรวงสาธารณสุข.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (2 ตุลาคม 2546). ใน: ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 (ตอนที่ 59 ก); หน้า 1-29.

American Psychological Association. (2020). **Publication manual of the American Psychological Association** (7th ed.). APA Publishing.

Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. **The Lancet**, 373(9657), 68-81.

Kempe, C. H., Silverman, F. N., Steele, B. F., Droegemueller, W., & Silver, H. K. (1962). The battered-child syndrome. **Journal of the American Medical Association**, 181(1), 17-24.

World Health Organization. (2026). **Child maltreatment**. From <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

บทความทั้งหมดยินดีให้นำไป เผยแพร่เพื่อความรู้ได้ โดยกรุณาอ้างอิงแหล่งที่มา

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2569). การทารุณกรรมเด็ก. จาก <https://www.happyhomeclinic.com/mh32-child-abuse.html>

(บทความต้นฉบับ: พฤษภาคม 2569)